

The Role of Ukraine in the Modern System of International Security

UDC: 327.5(477)

DOI: <https://doi.org/10.15421/172627>**Koptiev Oleksandr**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0009-0000-8731-7526>, alex.koptev18@gmail.com*Oles Honchar Dnipro National University (Dnipro, Ukraine)*

Abstract.

Relevance. Currently, the modern international security system is undergoing a profound transformation caused by the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine. This aggression destroyed the existing international security system and became a test for regional and global stability, exposing the weakness of such institutions as the UN, NATO, and the Council of Europe. In the context of increasing speculation about the end of the war, the question of the future role of Ukraine and guarantees of sustainable peace remains open.

The purpose is to analyze the place and significance of Ukraine in the formation of a new global and regional security system after the end of the war.

Results. It has been established that Ukraine's participation in joint programs with NATO, the EU, and other international organizations strengthens its role in ensuring regional stability and also contributes to the adaptation of international structures to new threats. The importance of Ukraine's experience in the war against the Russian Federation and the fight against hostile disinformation was emphasized. The need for a deep reform of existing international institutions was identified, primarily: the UN, the Security Council, the OSCE, the IAEA and others, as they do not meet the modern challenges of the time.

Conclusions. The Russian invasion was an impetus for the transformation of the global security system, where Ukraine is no longer only an object of aggression, but also a participant in the processes of strengthening regional and global stability. Its experience in war, cyber defense and peacekeeping is already forming a new security model. It was determined that Ukraine's further role in the global security system will depend on the conditions of the end of the war, the level of international support and the state's ability to adapt to new realities.

Keywords: Ukraine's foreign policy, international security, full-scale invasion, information warfare, russian aggression, security guarantees, euro-atlantic integration

Роль України в сучасній системі міжнародної безпеки

Коптев Олександр*Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)*

Анотація

Актуальність. Наразі сучасна система міжнародної безпеки переживає глибоку трансформацію, спричинену повномасштабним вторгненням РФ в Україну. Ця агресія зруйнувала існуючу систему міжнародної безпеки і стала випробуванням для регіональної та глобальної стабільності, оголивши слабкість таких інституцій, як ООН, НАТО та Рада Європи. За умов дедалі більших спекуляцій щодо завершення війни, відкритим залишається питання майбутньої ролі України та гарантій сталого миру.

Метою є аналіз місця та значення України у формуванні нової глобальної та регіональної системи безпеки після завершення війни.

Результати. Встановлено, що участь України у спільних програмах з НАТО, ЄС та іншими міжнародними організаціями посилює її роль у забезпеченні регіональної стабільності, а також сприяє адаптації міжнародних структур до нових загроз. Наголошено на важливості українського досвіду війни проти РФ та боротьбі з ворожою дезінформацією. Виявлено потребу в глибокому реформуванні існуючих міжнародних інституцій, передусім: ООН, Ради Безпеки, ОБСЄ, МАГАТЕ та інших, адже вони не відповідають сучасним викликам часу.

Висновки. Вторгнення РФ стало поштовхом до трансформації світової системи безпеки, де Україна вже є не лише об'єктом агресії, а виступає учасником процесів зі зміцнення регіональної та глобальної стабільності. Її досвід у війні, кіберзахисті і миротворчості вже зараз формує нову модель безпеки. Було визначено, що подальша роль України у системі глобальної безпеки залежатиме від умов завершення війни, рівня міжнародної підтримки та здатності держави адаптуватися до нових реалій.

Ключові слова: зовнішня політика України, міжнародна безпека, повномасштабне вторгнення, інформаційна війна, російська агресія, гарантії безпеки, євроатлантична інтеграція

Вступ.

Сьогодні вже можна із впевненістю казати про те, що повномасштабне вторгнення російських окупантів в Україну назавжди змінило світ та остаточно зруйнувало систему міжнародної безпеки. Зокрема, варто констатувати, що трансформація безпекового ландшафту на початку XXI століття загострилася через посилення авторитаризму в РФ, дії з порушення суверенітету сусідніх держав та низку військових конфліктів в них, зокрема: військове вторгнення окупантів РФ в Грузію та Карабаський конфлікт. Однак, найсерйознішим викликом для міжнародної системи безпеки з часів Другої світової війни стала російська агресія проти України. Саме вона підкреслила слабкість існуючих механізмів колективної безпеки та викликала широку міжнародну мобілізацію проти агресора.

На мою думку, нині завершення війни, на жаль, залишається невизначеним і туманним. Це значною мірою зумовлено небажанням України погоджуватися на фактичну капітуляцію, яка не забезпечить їй ані тривалого миру, ані реальних гарантій безпеки. Саме тому розроблення та впровадження ефективного плану післявоєнної безпеки стає одним із ключових завдань нашої держави на сучасному етапі. В контексті дослідження ролі України в сучасній системі міжнародної безпеки вважаю, що першочергово необхідно окреслити саме можливі форми гарантій безпеки для України, адже наша держава і у політичному і у геополітичному сенсі є щитом Європи.

Вже ні для кого не секрет, що післявоєнне відновлення української державності неможливе без створення нової, надійної системи безпеки. У цьому контексті особливої уваги потребує аналіз потенційних правових механізмів забезпечення безпеки та їхнє порівняння з чинними міжнародними моделями. Насамперед йдеться про формування правових основ для укладання нових міжнародних безпекових угод. На відміну від декларативного характеру Будапештського меморандуму, майбутні договори мають ґрунтуватися на чітких юридичних зобов'язаннях і дієвих механізмах їх реалізації (Коптев, 2025, с. 35).

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

На сучасному етапі глобального розвитку виникає нагальна потреба щодо інтеграції України як ключового стратегічного актора у систему колективної безпеки західних держав. Основною метою цього процесу я вбачаю в об'єднанні зусиль задля забезпечення спільного протистояння в подальшому можливій російській агресії. Різні аспекти означеної проблематики вже отримали висвітлення в дослідженнях як українських, так і зарубіжних учених, зокрема у працях С. Плохія (2023), С. Віднянського, А. Мартинова (2023), Л. Гардінга (2023), О. Потехіна, Ю. Клименко (2023).

Разом з цим, дослідники П. Пермінов та А. Валуєв досліджують актуальні загрози глобальній безпеці, де особливу увагу приділяють ролі НАТО у протидії сучасним викликам, таким як: кібератаки, тероризм і гібридні війни. Попри детальний розгляд цих аспектів, дослідження авторів не повністю охоплює особливості взаємодії України з країнами НАТО та іншими міжнародними організаціями у період після 2022 року (Пермінов В., Валуєв А., 2023). Також дослідниця Радовецька акцентує вагу на важливості чітких гарантій безпеки для України по завершенню війни (Радовецька Л., 2024), а дослідник І. Тодоров визначав, що запрошення України до НАТО може бути інструментом для завершення війни, а не її загострення І. Тодорова (Тодоров, І., & Тодорова, Н., 2024), що також є може бути визначальним у сучасній системі міжнародної безпеки нашої держави.

Результати дослідження.

Як вже було зазначено, російсько-українська війна стала точкою неповернення до існуючої світової безпекової архітектури. Повномасштабне вторгнення російських окупантів в Україну зруйнувало принципи, на яких базувався повоєнний світовий порядок, передусім повагу до суверенітету, територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи держав. Ба більше, реакція світової спільноти на агресію виявила глибоку кризу міжнародних механізмів безпеки, які виявилися неспроможними ефективно запобігати насильницькій військовій експансії.

В таких умовах одним із ключових питань сучасної міжнародної політики є визначення ролі України у післявоєнному світі. Війна дійсно показала неспроможність чинних міжнародних інституцій адекватно реагувати на глобальні загрози. На мою думку, наша держава безпосередньо пережила наслідки міжнародної бездіяльності та має моральне і політичне право стати одним із ініціаторів масштабних реформ, в тому числі і на міжнародній безпековій арені. Зокрема, її участь у створенні нової архітектури безпеки в подальшому має забезпечити не лише стабільність у Європі, а й посилення глобальних механізмів стримування агресії.

Я вважаю, що безпосередньо, подальша роль нашої держави на міжнародній арені буде залежати від умов завершення війни та потребує однозначних та дієвих гарантій безпеки для нашої держави. Судячи з публічної повістки, війна завершиться укладанням певних двосторонніх чи багатосторонніх договорів, що в подальшому стануть наріжним каменем майбутньої міжнародної системи безпеки. Цілком ймовірно, що за результатами війни Україна буде змушена піти на поступки в питанні територій заради мирного врегулювання. Водночас залишається невизначеним, як забезпечити подальший захист державних кордонів, адже, на думку багатьох експертів, РФ через 5-10 років може спробувати здійснити нову

агресію. У зв'язку з цим одним із можливих варіантів для України, на мою думку, є відновлення ядерного потенціалу. Володіння такою зброєю значно посилює б позиції країни на міжнародній арені та зробило її важливим гравцем у європейському регіоні. До того ж це могло б стати дієвим фактором стримування як з боку східних, так і західних загроз. На думку дослідника Потехіна, рішення України щодо відмови від ядерної зброї у свій час значно обмежило її здатність створити власний ядерний потенціал для стримування агресора, що зрештою позбавило країну спроможності захищати себе, а отримані міжнародні гарантії безпеки лише частково компенсували втрату цього важливого елемента оборони (Коптєв, 2025, с. 192).

Однак, варто визнати, що радше за все, а ні США, а ні РФ, а ні більшість країн Європейського союзу не погодяться з прагненням України повернути летальну зброю, пов'язуючи це з ескалацією безпекової ситуації у світі. Адже поява ще однієї ядерної держави може ще більше дестабілізувати ситуацію в регіоні та світі і в подальшому призведе до розгортання нової війни.

Більш реальним за попередній є варіант із запрошенням України до вступу в НАТО. На думку дослідника Тодорова, саме це може послугувати механізмом остаточного завершення війни, а не причиною її загострення. Адже на його думку, всі гарантії безпеки для України без повноправного членства в Альянсі «залишаються лише теоретичними припущеннями» (Тодоров, & Тодорова, 2024). І дійсно, Україна ще до початку повномасштабного вторгнення окупантів визначила чіткий курс на європейську інтеграцію та членство у ЄС та НАТО. Зокрема, згідно статті 116 Конституції України Кабінет міністрів забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави щодо набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору.

На думку багатьох українських та міжнародних дослідників, прийняття України до НАТО є не лише політичним, а й цивілізаційним рішенням, адже наша держава протягом тривалого часу послідовно утверджує себе як частину європейського та євроатлантичного простору, де пріоритетами є демократія, верховенство права та повага до прав людини.

А розв'язана РФ війна ще більше посилює розуміння того, що безпека України нерозривно пов'язана з безпекою всієї Європи. Саме тому, на мою думку, інтеграція до НАТО може стати не лише питанням національного виживання, а й чинником зміцнення міжнародної безпеки та системи колективної оборони Заходу загалом.

Окремої уваги в контексті подальшої ролі України в системі міжнародної безпеки, на мою думку, заслуговують вже існуючі системи колективної безпеки, зокрема, такі як: НАТО, ООН, Рада Безпеки та інші. Адже повномасштабне вторгнення російських

окупантів показало їх повну бездіяльність. Ці органи хоч і приймають активну участь у подоланні конфлікту, однак вирішити його не здатні. Вже зараз зрозуміло, що разом із післявоєнною Україною своє місце в рамках системи міжнародної безпеки будуть шукати й ці організації.

Безпосередньо України це стосується, оскільки вона має в подальшому інтегруватися в ці системи, оскільки сповідує ті ж самі цінності та має єдиного стратегічного ворога – РФ. Наша держава вже має позитивний досвід плідної співпраці з ЄС та НАТО. Адже до великої війни Україна активно брала участь у спільних навчаннях, оборонних ініціативах та програмних реформах, спрямованих на підвищення сумісності Збройних сил з арміями країн-членів НАТО. Паралельно з цим наша держава стала центром нових безпекових підходів від кіберзахисту до боротьби з дезінформацією та інформаційною війною проти РФ.

Разом з цим, варто розуміти, що війна з РФ дала Україні унікальний досвід, який має загальносвітове значення. І тут, на мою думку, йдеться не лише про військову стратегію чи дипломатію, а й про інформаційний опір, кібербезпеку, волонтерські рухи та самоорганізацію українського суспільства. Цей досвід в контексті зовнішньої політики України вже став частиною нової концепції міжнародної безпеки, яку переймають наші міжнародні партнери, що ініціюють проведення спільних навчань з користування дронами, в сфері кібербезпеки, а також випробовують зброю власного виробництва в Україні, безпосередньо, на полі бою.

В контексті подальшої інтеграції, відкритим же залишається питання, а чи буде куди взагалі інтегруватися? Адже у вересні 2025 року Президент США Дональд Трамп розкритикував ООН на Генасамблеї за бездіяльність у війнах. Він наголосив, що ООН не сприяла врегулюванню великої кількості конфліктів по всьому світу, і заявив, що за перші свої сім місяців на другого строку він припинив сім «нескінчених воєн», деякі з яких тривали понад 30 років. Його заява викликала хвилю дискусій у міжнародному співтоваристві, адже вона фактично ставить під сумнів ефективність існуючої системи глобального управління. Якщо навіть одна з країн-засновниць ООН і водночас головний донор ставить під питання доцільність її функціонування, це може мати далекосяжні наслідки для всієї архітектури міжнародної безпеки.

Саме в такому контексті постає дилема, а чи Україна прагне інтегруватися в систему, яка, можливо, вже переживає кризу легітимності та ефективності. Вже очевидно, що світовий порядок, сформований після Другої світової війни потребує глибокої модернізації, як інституційної, так і ціннісної. І для України це означає, що інтеграція у західні структури не повинна зводитися лише до

формального приєднання до існуючих організацій, а має передбачати активну участь у створенні нових форматів глобального управління, які на мою думку, мають бути більш гнучкими та справедливими. Я вважаю, що варто укладати дієві двосторонні та багатосторонні договори з країнами, які пройшли через війну та відстоюють демократичні принципи для того щоб мати спільні цінності та будувати разом плани на майбутнє.

І, звичайно, що найголовнішим в аспекті подальшої зовнішньої політики України є питання – справедливого завершення війни та справедливого миру, а головне – недопущення нового вторгнення окупантів на територію нашої суверенної держави і повернення тимчасово окупованих територій. Зокрема, Президент України Володимир Зеленський почав порушувати цю тему одразу після початку збройної агресії у лютому 2022 року. Українська влада неодноразово звинувачувала підписантів Будапештського меморандуму в тому, що вони не виконали своїх зобов'язань і не надали допомоги державі, яка добровільно відмовилася від ядерного арсеналу. Водночас світові лідери виявилися неготовими ні політично, ні юридично надати Україні такі ж гарантії безпеки, як передбачені статтею 5 Північноатлантичного договору, хоча саме про це неодноразово просив Зеленський у своїх виступах і переговорах. Ще навесні активно обговорювалося, які держави могли б виступити гарантами безпеки України, причому згадувалися навіть країни, що фактично не виявляли зацікавленості, включно з РФ. Цікаво, що у вересні 2022 року було навіть представлено Київський безпековий компакт - це документ, який пропонував сучасний багаторівневий механізм забезпечення України від вторгнень до її вступу до НАТО. Однак, цей проєкт не отримав практичного продовження, адже жодна держава так і не приєдналася до нього (Київський безпековий договір, 2022).

Попри це, тема міжнародних гарантій безпеки для України не лише не втратила своєї актуальності, а й навпаки, із затягуванням війни набула нового змісту. Сьогодні питання стоїть вже не лише у запобіганні майбутнім агресіям, а й у формуванні нової архітектури європейської безпеки, де Україна має стати одним із ключових елементів. Києвом активно просувається ідея створення системи реальних, а не декларативних механізмів стримування агресора із конкретними юридичними зобов'язаннями партнерів та чітко прописаними механізмами реагування у разі загрози чи нападу. Зокрема, серед потенційних напрямів реалізації такої системи розглядаються: укладення двосторонніх оборонних угод (як це вже зроблено з Великою Британією, Францією, Німеччиною, США та іншими країнами), поглиблення інтеграції з країнами-членами НАТО та поступова адаптація українських Збройних сил до стандартів

Альянсу. На думку багатьох фахівців, саме ці кроки демонструють, що Україна більше не покладається лише на формальні міжнародні домовленості, а вибудовує власну безпекову модель, засновану на реальних партнерствах та спільній відповідальності.

Водночас залишається очевидним, що довгострокова стабільність у регіоні можлива лише за умови остаточної зупинки збройної агресії російських окупантів на полі бою та початку діалогу про повернення окупованих території політичним шляхом.

Висновки.

Встановлено, що повномасштабне вторгнення російських окупантів в Україну у лютому 2022 року назавжди знищила існуючу систему колективної безпеки та продемонструвала всьому світу повну бездіяльність структур, які були сформовані після завершення Другої світової війни. Однак, попри всі труднощі в цих складних умовах Україна перестала бути лише об'єктом агресії, а зуміла перетворитися на активного суб'єкта, який суттєво впливає на формування нових підходів до глобальної та регіональної стабільності та безпеки. Зокрема, її участь у спільних програмах з країнами-членами НАТО, ЄС та іншими міжнародними організаціями посилює безпеку в Європі, а також сприяє адаптації міжнародних структур до нових загроз, таких як: гібридна та інформаційна війна, кібератаки та інформаційні маніпуляції.

Окреслено, місце та значення України у формуванні та підтриманні глобальної та регіональної безпеки. Зокрема, акцентовано увагу на тому, що наша держава продовжує активно залучається до реформування міжнародних механізмів колективної безпеки, зокрема у взаємодії з країнами-членами НАТО та ЄС. Завдяки зусиллям нашої дипломатії та військової стратегії вже формуються нові підходи до забезпечення глобальної безпеки, що сприяють переосмисленню традиційних альянсів і принципів співпраці.

Визначено, що попри досягнуті успіхи у реформуванні міжнародних механізмів безпеки, все ж необхідно продовжувати працювати над вдосконаленням міжнародного права та інститутів безпеки, а також не припиняти наголошувати на важливості справедливого миру, який більше ніколи не призведе до нового вторгнення. Вважаю, що з огляду на те, що гібридні дедалі більше впливають на характер міжнародних конфліктів по всьому світу, важливо зосередити зусилля на розробці нових механізмів оперативного реагування на виклики що суттєво б підсилило міжнародну сферу безпеки. Також, на мою думку, важливим є й той факт, що український досвід з мобілізації суспільства, а також у протидії збройній агресії, кібербезпеками та дезінформації має глобальне значення і вже користується великим попитом серед

міжнародних партнерів для формування сучасних концепцій безпеки власних країни. Так, у Чехії та Польщі поступово відновлюють систему мобілізації цивільного населення, яке дуже схоже на українську територіальну оборону. Водночас дослідження сучасного стану справ показує, що існуючі міжнародні інституції, зокрема: ООН, Рада Безпеки, ОБСЄ та інші, потребують глибинного реформування, оскільки вони не здатні ефективно реагувати на сучасні виклики та гарантувати довготривалий мир.

На моє переконання, подальша роль України

у міжнародній системі безпеки буде визначатися умовами завершення війни, рівнем глобальної підтримки та здатністю держави адаптуватися до нових безпекових реалій. І в цьому аспекті реальними механізмами зміцнення її позицій можуть стати інтеграція до НАТО, укладання двосторонніх та багатосторонніх оборонних угод, а також активна участь нашої держави у створенні нових форматів глобального управління, що базуються на спільних демократичних цінностях і дієвих гарантіях безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Віднянський, С., Мартинов А. (2023). *Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство: монографія*. К.: Інститут історії України НАН України, 2023. 264 с. <https://doi.org/10.15407/book2-0017516Ukrainian>.
- Гардінг, Л. (2023). Вторгнення. За лаштунками кривавої війни Росії та боротьби України за виживання / пер. з англ. І. Возняка. Харків: Віват, 2023. 352 с.
- Київський безпековий договір. The Kyiv security compact. Міжнародні гарантії безпеки для України. Офіційне інтернет-представництво Президента України. https://www.president.gov.ua/storage/j-files_storage/01/15/93/cf0b512b41823b01f15fa24a1325edf4_1663050954.pdf.
- Коптев, О. (2025). Відновлення ядерного потенціалу України як дієвий механізм стримування збройної агресії в умовах геополітичних перетворень. *Publishing House «Baltija Publishing»*. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-30>.
- Коптев, О. (2025). Провал Будапештського меморандуму та гарантії безпеки для післявоєнної України. *Трансатлантична безпека та роль України: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф.* 12 червня 2025 р., м. Дніпро / за заг. ред. Т. В. Кулик. Дніпро: НТУ ДП, с. 32–35. <https://ir.nmu.org.ua/entities/publication/f0cae5fe-04d3-42eb-bfbf-3fa8f08ecdd3>.
- Перминов, В., & Валуев, А. (2023). Загрози та виклики сучасної світової архітектури безпеки та роль НАТО. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 15(1), 179–188. <https://doi.org/10.15421/352320>.
- Плохий, С. (2023). *Російсько-українська війна: повернення історії*. К.: КСД, 2023. 400 с.
- Потехін, О., & Клименко, Ю. (2023). *Геополітика проти безпеки: союзницьке стримування агресії в Європі ХХ – початку ХХІ ст.* К.: Дух і літера, 2023. <https://doi.org/10.15407/mzu2024.33.397>.
- Радовецька, Л. (2024). Гарантії безпеки для України: невивчені уроки Будапештського меморандуму. *Аналітично-порівняльне правознавство*, (6), 73–80. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.10>.
- Тодоров, І., & Тодорова, Н. (2024). *Безпекові гарантії для України: очікування та реальність*. [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1\(32\)](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1(32)).

REFERENCES

- Harding, L. (2023). *Invasion. Behind the Scenes of Russia's Bloody War and Ukraine's Struggle for Survival* / transl. from English by I. Wozniak. Kharkiv: Vivat, 2023.
- Koptiev, O. (2025). *Failure of the Budapest Memorandum and security guarantees for post-war Ukraine. Transatlantic security and the role of Ukraine: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference*, June 12, 2025, Dnipro / edited by T. V. Kulyk. Dnipro: NTU DP, pp. 32–35. <https://ir.nmu.org.ua/entities/publication/f0cae5fe-04d3-42eb-bfbf-3fa8f08ecdd3>.
- Koptiev O. (2025). Restoration of Ukraine's nuclear potential as an effective mechanism for deterring armed aggression in the context of geopolitical transformations. *Publishing House «Baltija Publishing»*. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-30>.
- Kyiv Security Compact. (2022). The Kyiv Security Compact. International Security Guarantees for Ukraine. *Official Internet Representation of the President of Ukraine*. https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/15/93/cf0b512b41823b01f15fa24a1325edf4_1663050954.pdf.
- Perminov V., Valuev A. (2023). Threats and challenges of the modern world security architecture and the role of NATO. *Philosophy and Political Science in the Context of Modern Culture*, 15(1), 179–188. <https://doi.org/10.15421/352320>.
- Plokhii S. (2023). *Russian-Ukrainian War: The Return of History*. Kyiv: KSD.
- Potekhin, O., Klymenko Yu. (2023). *Geopolitics against security: allied deterrence of aggression in Europe in the 20th and early 21st centuries*. Kyiv: Spirit and Letter. <https://doi.org/10.15407/mzu2024.33.397>.
- Radovetska, L. (2024). Security Guarantees for Ukraine: Unlearned Lessons of the Budapest Memorandum. *Analytical and Comparative Law*, (6), 73–80. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.10>.
- Todorov, I., & Todorova, N. (2024). *Security Guarantees for Ukraine: Expectations and Reality*. [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1\(32\)](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1(32)).
- Vidnyanskyi, S., & Martynov, A. (2023). *The Russian-Ukrainian War and the International Community: Monograph*. Kyiv: Institute of History of Ukraine, NAS of Ukraine. <https://doi.org/10.15407/book2-0017516Ukrainian>.